పాతిల్లు

ఆ ఇల్లు పాడుపడిన భవంతిలా ఉంది. ప్రహరీ గోడలు సగానికి పైగా విరిగిపోయి, విచారంలో మునిగినట్టున్నాయి. ఇనుపగేటు తుప్పుపట్టి-తుదిశ్వాస తీసుకుంటున్న ముసలి రోగిష్ఠిలా ఉంది. ఇంటికీ, ప్రహరీ గోడకు మధ్య ఉన్న విశాలమైన ఖాళీ స్థలంలో దట్టంగా పెరిగిన పిచ్చిమొక్కలు- గంట క్రితం కురిసిన వర్షానికి వాటి ఆకులు తడిసి, ఆ బంగ్లా గతవైభవాన్ని తల్చుకుని, నేటి దుస్థితికి కన్నీరు కారుస్తూ దుఃఖిస్తున్నట్లున్నాయి. రామ్‌సే సినిమాల్లో కన్పించే భూత్ బంగ్లాలా ఉందా ఇల్లు.

నాక్కావల్సింది ఈ ఇల్లేనా అన్న అనుమానం వచ్చి నా దగ్గరున్న నోటీసులో అడ్రస్ మరోసారి చూసుకున్నాను. నంబరు సరిగ్గానే ఉంది. రాజా రమణయ్య వీధిలో సదరు నంబరుగల ఇంట్లో ఉండే రంగారావనే వ్యక్తి పది లక్షల సంపద పన్ను బాకీ ఉన్నందున జారీ చేసిన నోటీసది. పది లక్షల సంపద పన్నంటే-కోటీశ్వరులై ఉంటారనీ, పెద్ద భవంతిలో ఉంటారనీ పొరపడ్డాను.

అసలీ ఇంట్లో మనుషులెవరైనా ఉన్నారా? అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. స్మశాన నిశ్శబ్దం. కాలింగ్ బెల్ కోసం వెదికాను. దొరకలేదు.

గేట్ మెల్లగా తీశాను. కిర్రుమంటూ చప్పుడు-నేను చదివిన హారర్ కథలన్నీ గుర్తొచ్చాయి.

తలుపు తట్టగానే 'నేనే రంగారావుని' అంటూ ఓ పొడవాటి వ్యక్తి వచ్చి నోటీస్ తీసుకుంటాడు. ఓ వారం తర్వాత చిక్కడపల్లి లైబ్రరీలో కూచుని పాత పేపర్లు తిరగేస్తుంటే ఆబిట్యురీ కాలంలో రెణ్ణెల్ల క్రితం చనిపోయిన రంగారావు ఫోటో-

ఆ ఆలోచనకు మొదట గుండె ఝల్లుమన్నా తర్వాత నవ్వుకున్నాను.

మట్టి తడిసిన వాసన-పిచ్చిమొక్కల వాసనతో కలిసి వెగటుగా వుంది. మనసుని ఎంత బుజ్జగించుకున్నా భయంగానే ఉంది. అర్థంకాని అనీజీనెస్-సమయం మధ్యాహ్నం మూడు గంటలు. వింతగా ఆ వీధి కూడా నిర్మానుష్యంగా ఉంది.

బెరుగ్గా తలుపు తట్టాను. రెణ్ణిముషాలు వేచి చూసినా సమాధానం లేదు. ఈసారి గట్టిగా

తట్టాను. ఏదో కదలిన శబ్దం. చెవులు రిక్కించి విన్నాను. గబ్బిలాలేమో? కాదు. పాదాలు చేరువవుతున్న శబ్దమది. 'ఎవరూ' అన్నగొంతు–నేనేమీ సమాధానం ఇవ్వలేదు. నోరు తడారిపోయి మాట పెగిలి రాలేదనుకుంటా.

తలుపు తెరుచుకుంది. ఎదురుగా భారీ మనిషి నిలబడి ఉన్నాడు–ఆజానుబాహువు–మీసాలు వెనక్కి మెలితిప్పి ఉన్నాయి. వయసు చెప్పడం కష్టం. లుంగీ, బనీను మీదున్నాడు. బనీను మాసిపోయి చిరుగులు పట్టి ఉంది. మొహం గంభీరంగా ఉన్నా, కళ్ళల్లో దైన్యం తాండవిస్తోంది.

"ఎవరు కావాలి?" అడిగాడతను. అతని గొంతు కంచులా ఖంగుమంది.

"రంగారావుగారుండేది ఇక్కడేనా?"

"నేనే రంగారావుని. మీరెవరు?"

"నేను ఇన్‌కంటాక్స్ ఇన్‌స్పెక్టర్నండీ" అంటూ పర్సులో ఉన్న నా ఐడీ కార్డు తీసి చూపించాను.

"రండి" అన్నాడతను నిర్వికారంగా.

ఆ గది చాలా విశాలంగా ఉంది. పురాతన కాలంలో సున్నం, మట్టితో కట్టిన గోడలు–సున్నం పెచ్చులు పెచ్చులుగా ఊడిపోయి గోడలు మశూచికం సోకిన మొహంలా వికృతంగా ఉన్నాయి. అక్కడ విలువైన సామాగ్రి ఏదీ కన్పించలేదు–ఓ బల్లా, విరిగిపోయిన రెండు కుర్చీలు . . . అంతే.

"మీరు కట్టాల్సిన సంపద పన్ను వడ్డీతో సహా కలిపి పది లక్షలైంది. పది పన్నెండేళ్ళ క్రితం నాటి బకాయి కదా! మీకు నోటీసు పంపించినా పన్ను కట్టలేదు కాబట్టి మీ ఇంటిని అటాచ్ చేస్తున్నాం. ఈ నోటీసు ముట్టినట్టు సంతకం పెట్టండి" అన్నాను అతని చేతికి నోటీసు ఇస్తూ.

"నా దగ్గర కట్టడానికి డబ్బు లేదు. మిగిలింది ఈ ఒక్క ఇల్లు . . . లంకంత కొంప. అమ్మితే కనీసం పాతిక లక్షలైనా వస్తుంది. అమ్మిపడేసి – అప్పులు తీర్చేసి–మిగిలిన డబ్బుతో హాయిగా ఉందామంటే పడనీయదు. మీరైనా వేలం వేసి, మీ పన్ను మినహాయించుకుని మిగిలిన డబ్బు నాకివ్వండి. అలా అయితే నోరెత్తదు."

ఎవరు పడనీయటం లేదో– ఎవరి నోరు మూయించాలనుకుంటున్నాడో నాకర్థం కాలేదు.

పక్కగదిలోంచి పెద్దగా దగ్గు తెర వచ్చినట్టు . . . ఖళ్ళుఖళ్ళున శబ్దం. నేను గమనించనే లేదు. ఆ గదికి తలుపుల్లేవు. విరిగిపోయి ఉంటాయి. ఆ గదిలో నులకమంచం మీద ఓ స్త్రీ పడుకుని ఉంది. నేనటు చూడగానే బలవంతంగా లేచి కూచోడానికి ప్రయత్నిస్తూ నన్ను లోపలికి రమ్మని సైగ చేసింది.

"ఎవరామె?" అన్నట్టు చూశాను రంగారావు వైపు.

"నా భార్య వసుంధరా దేవి" అన్నాడు నిర్లిప్తంగా.

ఆమె మరలా లోపలికి రమ్మంటూ సైగ చేసింది. ఆ గదిలో ఆమె మంచం తప్ప కూచోటానికి ఏమీ లేదు. నేనే కుర్చీ పట్టుకుని లోపలికెళ్ళి ఆమె మంచం పక్కన వేసుకుని కూచున్నాను.

ఆమె శపించబడ్డ దేవతలా ఉంది. మొహంలో మరుగుపడిన రాచకళ చిహ్నాలు అక్కడక్కడా అంటి పెట్టుకుని . . . కళ్ళలో అలలు అలలుగా కదలాడుతూ నీలినీడలు . . . పాల నురగలాంటి శరీరఛాయ . . . చక్కటి ముఖ కవళికలు . . . ఆమె వాడిపోయి, ఒడలిపోయి, రాలడానికి సిద్ధంగా ఉన్న గులాబీలా ఉంది. ఏదో రోగం ఆమె అందాన్ని కొద్ది కొద్దిగా తినేస్తున్నట్టుంది.

"నేను ఇన్‌కంటాక్స్ ఉద్యోగిని. మీ ఇల్లు . . ." నన్ను మధ్యలోనే ఆపేసి "నేను విన్నాను" అందామె. ఆమె గొంతు బలహీనంగా ఉంది.

"నాకో సాయం చేస్తారా?" సజలాలయిన ఆమె కళ్ళల్లో అభ్యర్థన . . . ఆ మాట అడగటానికి ఆమె చాలా క్షోభపడి ఉంటుందనుకుంటా.

"చెప్పండి" అన్నాను. వరాలిచ్చే దేవత విధివశాన ఓ సామాన్యుణ్ణి వరం అడుగుతున్నట్టని పించింది.

"ఈ ఇల్లు నా ప్రాణంతో సమానం. నేను కాపురానికి వచ్చినప్పుడు ఇంద్రభవనంలా ఉండేదీ ఇల్లు. ఇప్పుడు శిథిలాలయంలా మారింది. దీనికి కూడా ఆత్మ ఉందనిపిస్తుంది. ఇన్నేళ్ళుగా నేను దీంతో విడదీయలేని అనుబంధాన్ని పెంచుకున్నాను. దీన్ని నా నుంచి దూరం చేయకండి. మీకు చేతులెత్తి నమస్కరిస్తాను. నేను పదేళ్ళుగా అనారోగ్యంతో బాధపడుతున్నాను. ఎప్పుడు పోతానో తెలియదు. నా ప్రాణం నా ఇంట్లోనే పోవాలి. నాకు మిగిలిన ఒకే ఒక్క కోరిక ఇదే. నా ఇల్లు నాక్కాకుండా చేయకండి" అంది. కన్నీళ్ళు ఆమె చెక్కిళ్ళ మీద జాలిగా జారాయి.

"నా చేతిలో ఏమీ లేదమ్మా. మీరు సంపద పన్ను కట్టాల్సిన మాట వాస్తవమే కదా. అప్పీళ్ళు కూడా ఏమీ పెండింగ్‌లో లేవు. మీ పరిస్థితి చూస్తే దయనీయంగా ఉంది. మీకింత సంపద పన్ను ఎలా వచ్చిందో నాకర్థం కావటం లేదు" అన్నాను.

మా సంభాషణ రుచించకనో ఏమో రంగారావు పక్క గదిలోంచి బైటికెళ్ళిపోయాడు. అతనికి భార్యమీద ప్రేమ ఉన్న దాఖలాలేవీ కన్పించలేదు– జబ్బు మనిషన్న కనికరం కూడా లేదనుకుంటాను.

ఆమె కళ్ళల్లో గతకాలపు జ్ఞాపకాల ఇసుక తుఫాన్లు . . .

"మీరు అన్యథా భావించకపోతే-దయచేసి ఆ కన్పిస్తున్న మూటను అందుకుంటారా?" అందామె. ఆమె వేలితో చూపిస్తున్నవైపు చూశాను. నీరుకాయపట్టిన పాత వస్త్రం మూటలా కట్టి మంచానికో పక్కన కిందపెట్టి ఉంది.

దాన్ని తెచ్చి చేతికిచ్చాను. ఆమె దానిమీద పేరుకుపోయిన దుమ్ము దులిపి-నిధి దాచిన మూట ముడి విప్పుతున్నంత జాగ్రత్తగా మూటను విప్పింది. అందులో ఫ్రేములు కట్టిన ఆరేడు ఫోటోలున్నాయి.

ఆమె మొదటి ఫోటో తీసి-అద్దాన్ని శ్రద్ధగా తన చెంగుతో తుడిచి నాకిచ్చింది. అది దీనదయాళ్ ఫొటో స్టూడియోలో తీసిన ఫొటో. అందులో - అద్భుతమైన సౌందర్యాన్ని స్వంతం చేసుకున్న ఇరవైయేళ్ళ అమ్మాయి-పెదవుల మీద అలౌకికమైన చిర్నవ్వు చిందిస్తూ . . . జాజి తీగెలా ఉన్న ఆమె నాజూకు శరీరం నిండా రకరకాల బంగారు ఆభరణాలు అలంకరించబడి ఉన్నాయి. ఏ మహారాజుకో పుట్టిన ఏకైక రాకుమారిలా ఉందామె.

"ఎవరీమె?" అన్నాను అర్థంకాక.

ఆమె బలహీనంగా నవ్వింది. "ఆ ఫోటోలో ఉన్నది నేనే. నా పెళ్ళయిన కొత్తలో తీయించుకున్నాను."

నా కళ్ళను నేనే నమ్మలేకపోయాను. స్నిగ్ధ సౌందర్యంతో విరబూసిన విరజాజిలా ఉన్న ఆమెకూ-శిథిలమైన శరీరంతో జీవచ్ఛవంలా ఉన్న ఈమెకూ పోలికే లేదు. ఫోటోలో ఉన్న తేదీ చూశాను. ఇరవై ఏళ్ళ క్రితంది. ఆ లెక్కన ఆమెకిప్పుడు నలభయ్యో నలభై అయిదో ఉండి ఉండాలి. కానీ జుట్టు సగానికి పైగా తెల్లబడి-మొహంలో ముడతలొచ్చి అరవైయేళ్ళ ముసలిదానిలా కన్పిస్తోంది.

రెండో ఫొటో తుడిచి ఇచ్చింది-అందులో మూడు ధవళాశ్వాలు బిగించిన బగ్గీలో తలకు పాగా చుట్టుకుని గంభీరమైన వ్యక్తి కూచుని ఉన్నాడు. అతని ఒడిలో దర్జాగా కూచుని ఉన్న పదేళ్ళ బాబు.

"వారు మా మామ గారు- రాజబహద్దూర్ రమణయ్యగారు. ఆ రోజుల్లో ఈ వీధంతా మాదే. ఈ వీధి పేరు మీకు తెలిసే ఉంటుంది. రమణయ్యగారి వీధి. కొన్ని లక్షల ఆస్తికి ఒకే ఒక్క వారసుడు నా భర్త రంగారావు గారు. కానీ నా పెళ్ళయ్యాక కేవలం పదీ పదిహేనేళ్లలో ఆస్తులన్నీ హారతి కర్పూరంలా హరించుకుపోయాయి. మాకీ దారిద్ర్యం-అప్పులూ మిగిలాయి" ఆమె సన్నగా ఏడుస్తోంది. "నా జబ్బు మానసికమైందని నాకు తెలుసు. దీన్ని ఏ డాక్టరూ బాగు చేయలేదు" అంది వెక్కిళ్ళ మధ్య.

"అన్ని లక్షల ఆస్తి ఎలా పోయిందీ" అని అడిగాను. నిజం తెల్సుకోవాలన్న కుతూహలం నాలో . . .

"మా మామగారి బగ్గీ నడిపే వాడు కనకదాసు. అతనికో కొడుకూ, కూతురూ. కూతురి పేరు పుష్పవల్లి. కనకదాసు చనిపోయాక అతని కొడుకు మా కారు డ్రైవరుగా పనిచేసేవాడు. అతనికి అన్ని వ్యసనాలూ ఉండేవి. అతనే ఓ పథకం ప్రకారం మా వారికి పుష్పవల్లిని అలవాటు చేశాడు. తాగుడు నేర్పాడు. గుర్రప్పందాలు ఆడటం నేర్పాడు. మా వారు ఆస్తి వ్యవహారాలేవీ పట్టించుకునే వారు కాదు. ఎప్పుడూ పుష్పవల్లి దగ్గరే పడి ఉండేవారు. పుష్పవల్లీ, కనకదాసూ కలిసి మా వారు మత్తులో ఉన్నప్పుడల్లా ఆస్తిని మెల్ల మెల్లగా తమ పేర్లమీద రాయించుకున్నారు. మా వారికి వాళ్ళ కుటిలత్వం తెలిసొచ్చేటప్పటికి ఈ ఇల్లు, పది లక్షల అప్పు మిగిలింది. ఆ అప్పు తీర్చటంకోసం ఇంట్లోని నగా, నట్రా అమ్ముకోవాల్సి వచ్చింది."

"ఇంతటి దరిద్రాన్ని అనుభవించే బదులు, ఇల్లు అమ్మటానికి ఒప్పుకోవచ్చు కదా. మరీ అంత సెంటిమెంట్ కూడా మంచిది కాదేమో" అన్నాను సంశయిస్తూనే.

"ఈ ఇల్లు నా ఆత్మ- ఇది సెంటిమెంట్ కాదు. వాస్తవం. దీన్ని అమ్మటం జరిగితే అది నా ప్రాణం పోయాకే. నేనెవర్నీ నా జీవితంలో ఇబ్బంది పెట్టలేదు-కానీ మీకు ఇబ్బంది కలిగినా, దయచేసి ఇల్లు వేలానికి రాకుండా కాపాడండి" అందామె చేతులు జోడిస్తూ.

నాకెందుకో బాధనిపించింది. జమీందారీ ఉన్న రోజుల్లో ఆమె ఎంత మంది చేత నమస్కారాలు అందుకుందో? "నా శాయశక్తులా ప్రయత్నించి చూస్తానమ్మా" అన్నాను బయల్దేరబోతూ.

ఆఫీసుకు తిరిగొచ్చాక మా టాక్స్ రికవరీ ఆఫీసరు గారికి విషయం విన్నవించుకున్నాను.

"ఇంత మెతక మనసైతే టాక్స్ రికవరీ ఏం చేస్తారండీ? మన పర్సనల్ ఫీలింగ్స్‌తో ఉద్యోగ బాధ్యతలకు ముడిపెట్టకూడదు" అంటూ క్లాస్ తీసుకున్నాడు.

టాక్స్ వసూలు చేసే సంస్థలో ఉన్నంత మాత్రాన హృదయం లేకుండా ప్రవర్తించాలా? దయాగుణం వదులుకోవాలా? అని అడుగుదామనుకున్నా - అతనితో వాదన అనవసర మనిపించింది.

ఈ విధంగా లాభంలేదని మరలా రంగారావు గారింటి కెళ్ళాను. "మా చీఫ్ కమీషనర్ గారు చాలా దయాళువు. కరుణా, మానవత నిండిన మనిషి. వడ్డీని మాఫీ చేయమని మీరాయనకో అర్జీ పెట్టండి. మిగతా విషయాలు నేను చూసుకుంటాను" అన్నాను.

అతనిచేత అర్జీ రాయించి ఆఫీసులో దాఖలు చేయించాను. టాక్స్ రికవరీ ఆఫీసరుగారికి, సదరు అర్జీ మీద చీఫ్ కమీషనర్‌గారు నిర్ణయం తీసుకునే వరకూ వేలం నిర్ణయాన్ని వాయిదా

వేయాల్సిందిగా కోరుతూ మరో ఉత్తరం రాయించాను.

నేను చేస్తున్న ప్రయత్నాలు చూసి వసుంధరా దేవి "ఇబ్బంది పెడ్తున్నాను కదూ!" అనేది.

రంగారావు మాత్రం అసంతృప్తిగా ఉండేవాడు. "మీరు వేలం వేస్తే నాకు మిగుల్తుందో మిగలదో? ఈమె అడ్డుపడకపోతే ఈపాటికి దీన్ని అమ్మేసి దర్జాగా ఉండేవాణ్ణి. ఏం చేస్తాను- నా ఖర్మ" అంటూ గొణుక్కునేవాడు.

"మీరు తాగినా-తిరిగినా-ఆస్తి మొత్తాన్ని దుబారా చేసినా నేను అడ్డు తగిలి ఇబ్బంది కలిగించలేదు. నా కోరిక ఒకటే. ఈ ఇంట్లో చివరి శ్వాస తీసుకోవాలని. దయచేసి ఈ విషయంలో నా కోరిక మన్నించండి" అనేది.

డిసెంబర్ నెలలో దాదాపు నాలుగు లక్షల వడ్డీని మాఫుచేస్తూ చీఫ్ కమిషనర్‌గారి ఆర్డర్ వచ్చింది.

నేను చాలా సంబరపడుతూ ఆ ఇంటికెళ్ళాను. అతను లేడు. వసుంధరా దేవి ఎప్పటిలా మంచంలో పడుకుని ఉంది.

"ఇప్పుడు ఆరు లక్షలు కడితే చాలండీ" అన్నానామెతో.

"మా పరిస్థితి మీకు తెలియదా? ఆరు లక్షలు కాదు కదా ఆరు వేలైనా మాకు కష్టమే. ఏదో ఒకటి చేసి అది కూడా మాఫీ చేయించకూడదూ."

"అటువంటి అవకాశం లేదమ్మా. కనీసం ఈ ఇంట్లో సగం అమ్మినా సరిపోతుంది. మిగతా సగంలో మీ కోరిక మేరకే ఉండొచ్చు" అన్నాను.

"వద్దు. దయచేసి అలా మాట్లాడొద్దు. నేను భరించలేను. నా బొందిలో ప్రాణం ఉన్నంతవరకూ ఈ ఇంటిలో గజం స్థలం అమ్మటానికి కూడా వీల్లేదు. మీరెలాగైనా ఆదుకోండి. నేనింక ఎంతకాలం బతుకుతాను చెప్పండి? మీ చీఫ్ కమీషనర్ గారు చాలా మంచి వారన్నారుగా. వారికి చెప్పి వేలం ఆపించరూ" అంది చేతులు జోడిస్తూ.

నా గుండె కరిగిపోయింది.

టాక్స్ రికవరీ ఆఫీసరు గారితో వాదనకు దిగాను.

"సరే. మీరు చెప్పినట్టే వేలం ఆపేశామనుకోండి. మన జాయింట్ కమీషనర్ గారి గురించి మీకు తెలుసు కదా. చండశాసనుడు. నేను ఆయనకేం సమాధానం చెప్పను? మా ఇన్‌స్పెక్టర్ది జాలిగుండె - అందుకోసం సార్ అని చెప్పనా?" అన్నాడు.

అదీ నిజమేననిపించింది.

పాపం టాక్స్ రికవరీ ఆఫీసర్ గారు ఏమనుకున్నారో ఏమో ఫిబ్రవరి రెండో వారం వరకూ

వాయిదా వేశారు. మార్చి 31 లోపల వేలం వేయాలనే ఉద్దేశంతో ఫిబ్రవరి 16న నా చేతికి మరో నోటీసు ఇచ్చి పంపించారు. నాకు మొహం చెల్లలేదు. వసుంధరాదేవి గారికి విషయం ఎలా చెప్పాలో తెలియలేదు. ఈ నోటీసు ఇచ్చిన నెల తర్వాత ఇల్లు వేలం వేస్తారు. ఆమె చేతులెత్తి నమస్కరించిన విషయం గుర్తొచ్చి మనసు వికలమైంది. నోటీసు మరొకరి ద్వారా పంపమని ఆఫీసర్ గారికి చెప్పాలనుకున్నా. అది సబబు కాదనిపించింది. నా అశక్తతను చెప్పుకుని నన్ను క్షమించమని ఆమెనడగాలి.

నేనా ఇంటికెళ్ళేప్పటికి సమయం మధ్యాహ్నం రెండున్నర గంటలు . . . ఎండ విపరీతంగా ఉంది. ఇంటి ముందున్న పిచ్చి మొక్కలన్నీ ఎండిపోయి ఉన్నాయి. తలుపు తట్టాను. ఎప్పటిలానే రంగారావు తలుపు తీశాడు. నేనతనితో ఏమీ మాట్లాడకుండా అలవాటుకొద్దీ వసుంధరాదేవి గారి గదిలోకి వెళ్ళాను.

ఖాళీ మంచం ఉందక్కడ . . .

నాతో పాటే గదిలోకి వచ్చిన రంగారావు వైపు ప్రశ్నార్థకంగా చూశాను.

"చనిపోయి పదిహేను రోజులైంది" అన్నాడు భావరహితంగా. "ఇప్పుడు మీరు వేలం వేయాల్సిన అవసరం లేదు. నేను అమ్మకానికి పెట్టాను. ఉన్న ఆ ఒక్క అడ్డూ తొలగిపోయిందిగా. రెండు మూడు వారాల్లో అమ్మేసి మీ డబ్బు కట్టేస్తాను."

అతని మాటలు పట్టించుకోకుండా మరోసారి ఆ ఖాళీ మంచం వైపు చూశాను.

వసుంధరాదేవి బలహీనమైన స్వరంతో "మిమ్మల్ని ఇబ్బంది పెట్టలేదు కదూ" అన్నట్టనిపించింది.

(ఆంధ్రజ్యోతి సచిత్ర వారపత్రిక 11, ఆగష్టు 2000)